

T. XXIV (2021) Z. 1 (61)
ISSN 1509-1074
10.24425/rhpp.2021.136674

ROCZNIK
HISTORII PRASY POLSKIEJ

PUA Research Papers:
A bridge between Polish
academics abroad
and in Poland

„Zeszyty Naukowe
PUNO” — pomostem
pomiędzy uczonymi
na emigracji i w Polsce

Katedra Dziennikarstwa
i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jana Kochanowskiego
ul. Uniwersytecka 17
PL 25-406 Kielce
e-mail: chwastyk@ujk.edu.pl
<https://orcid.org/0000-0002-3463-6432>

Jolanta
CHWASTYK-KOWALCZYK

KEY WORDS:

Polish press abroad in the 21st century, academic journals, *PUA Research Papers* / *Zeszyty Naukowe PUNO*, Polish University Abroad in London

SŁOWA KLUCZOWE:

„Zeszyty Naukowe PUNO” Seria trzecia, Londyn, Polski Uniwersytet na Obczyźnie, 2013–2020, rocznik naukowy

ABSTRACT

This article presents the aims and the story of origins of the annual Research Papers of the Polish University Abroad (Third Series), published in London in 2013–2020.

This is followed by a list of its sponsors, the annual's editorial profile and a quantitative and thematic analysis of its contents

ABSTRAKT

Artykuł prezentuje cel i genezę powstania rocznika — „Zeszytów Naukowych PUNO” Seria trzecia, edytowanych w Londynie przez Polski Uniwersytet na Obczyźnie w latach 2013–2020. Także jego opis formalno-wydawniczy, fundatorów.

Na podstawie analizy zawartości jakościowej i ilościowej omawia specyfikę zamieszczanych w periodyku artykułów naukowych.

Streszczenie

Artykuł prezentuje cel i genezę powstania rocznika — „Zeszytów Naukowych PUNO” Seria trzecia edytowanych w Londynie przez Polski Uniwersytet na Obczyźnie w latach 2013–2020. „Zeszyty...” mają budować pomosty pomiędzy akademickim środowiskiem krajowym, naukowcami polskimi działającymi poza Polską oraz badaczami kraju osiedlenia. Pragną wspierać młodsze i najmłodsze pokolenia badaczy, w tym także doktorantów PUNO. Poczesne miejsce zajmują w nich badania dotyczące emigracji i migracji, przede wszystkim — ale nie tylko — polskiej. Są otwarte na problemy wielokulturowości i akulturacji.

Do 2020 roku łącznie ukazało się 8 numerów pisma w formacie B5. Nakład jest zmienny — od 100 do 300 egzemplarzy. Preferowaną formą jest wersja drukowana. Cena waha się w zależności od objętości poszczególnych numerów od 30 do 52 złotych. Objętość nie jest stała i wynosi od 200 do 480 stron, zależnie od pozyskanych środków finansowych. Spis treści zawsze ma wersję polsko- i angielską. Pismo jest dostępne w Internecie pod adresem: <https://puno.edu.pl/puno-press/zeszyty-naukowe/>.

Wydawcą pisma jest PUNO PRESS (238–246 King Street, London W6 RF) i tak jak macierzysta uczelnia — nie ma stałego źródła finansowania. Zainteresowani edycją tego tytułu zdobywają na to środki z różnych źródeł: The De Brzezie Lanckoroński Foundation, M.B. Grabowski Found, Polonia Aid Foundation Trust, The Hanna & Zdzisław Broncel Charitable Trust, Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Ambasady Polskiej w Londynie.

Autorka podaje opis formalno-wydawniczy rocznika, skład redakcji, Rady Naukowej, współpracowników, recenzentów z Polski i z zagranicy, platformy indeksowania, odbiorców. Zróżnicowana zawartość każdego numeru jest zgrupowana w stałych działach: *Artykuły i rozprawy (Articles & Essays)*, *Materiały i miscellanea (Materials and Miscellanea)*, *Referaty i wystąpienia (Papers and Presentations)*, *Komunikaty (Notice)*. Każdy numer wieńczy *Recenzje (Reviews)* — w liczbie od 3 do 8.

Wykorzystując metodę analizy zawartości — jakościową i ilościową, autorka omówiła kwestie poruszane w poszczególnych numerach, które najczęściej są odzwierciedleniem ważnych wydarzeń z życia uczelni lub związane są z rozmaitymi rocznicami i mają zasadniczą myśl przewodnią.

Polscy uchodźcy, tułacze wojenni oraz byli żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie mogą poszczycić się wieloma inicjatywami wydawniczymi w Zjednoczonym Królestwie, w tym periodykami naukowymi. Aktywność pokolenia „niezłomnych” na tym terenie jako pierwszy opisał znakomity badacz prasy emigracyjnej — Jan Kowalik¹. Jego szeroko zakrojona bibliografia obejmuje takie czasopisma, jak organ Zrzeszenia Profesorów i Docentów Polskich Szkół Akademickich na Obczyźnie — „Polish Science and Learning” (Oxford, 1942–1948) i „Komunikat” (1940–1960) tejże organizacji; organ Stowarzyszenia Ekonomistów Polskich w Zjednoczonym Królestwie — kwartalnik „Ekonomista Polski” (VII 1942–1953); organy Instytutu Historycznego: kwartalnik wojskowo-historyczny „Bellona” (1940–1960), nieregularniki: „Teki Historyczne” (1947–1965), „Broń i Barwa” (1948) oraz „Wschód Polski” (1949–1958); organ Instytutu Piłsudskiego — nieregularnik „Niepodległość” (1948–1962); organ Instytutu Badań Zagadnień Krajowych — „Rocznik Spraw Krajowych” (wcześniejszy: „Biuletyn Krajowy”, „Przegląd Krajowy”, 1951–1958); organ Instytutu Badania Spraw Międzynarodowych — kwartalnik „Sprawy Międzynarodowe” (1947–1948); organ Społeczności Akademickiej Uniwersytetu Stefana Batorego — nieregularnik „Alma Mater Vilniensis” (1950–1958); organ Towarzystwa Naukowego Lekarzy Wojska Polskiego w Zjednoczonym Królestwie — kwartalnik „Lekarz Wojskowy” (1941–1946); organ Polskich Stowarzyszeń Technicznych na Obczyźnie — kwartalnik „Technika i Nauka” (1958 – nadal)²; organ Farmacji Polskiej poza granicami Kraju — „Biuletyn Farmaceutyczny” (1946–1949); organ Stowarzyszenia Prawników Polskich w Wielkiej Brytanii — „Biuletyn Prawniczy” (1942–1946); „Biuletyn Psychologiczny” (Edinburgh, 1942), „Nowiny Sportowe” (1949–1952).

Zaistniały także wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie z siedzibą w Londynie, z uwagi na kilka tytułów czasopism, jakie ukazywały się pod jego patronatem. Należały do nich: trzy zeszyty „Nauki Polskiej na Obczyźnie” (1955, 1958, 1961), „Rocznik Polonii Zagranicznej” (1948–1958), przemianowany na „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie”, edytowany nieregularnie do dnia dzisiejszego.

¹ J. Kowalik, *Bibliografia czasopism polskich wydanych poza granicami kraju od września 1939 roku*, t. 1–5, Lublin 1976–1988.

² Na temat tego periodyku oraz wcześniejszych STP w Wielkiej Brytanii powstała monografia prasoznawcza: J. Chwastyk-Kowalczyk, *„Technika i Nauka” — elitarne czasopismo Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii*, Kielce 2015.

Celem artykułu jest ukazanie ewolucji czasopism naukowych edytowanych przez Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie w XX i XXI wieku. Analiza zawartości, jakościowa i ilościowa, prezentuje tematykę zawartą w najważniejszym z nich — „Zeszytach Naukowych PUNO”.

Od 1964 roku do 2004 ukazywały się „Zeszyty Naukowe” , wydawane przez Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie [dalej: PUNO], których inicjatorem był historyk i archeolog prof. Tadeusz Sulimirski, ówczesny dziekan Wydziału Humanistycznego, a następnie rektor PUNO. Z tym najmniejszym polskim uniwersytetem na świecie pośrednio związany był także, ukazujący się w Zurychu od 1980 roku do czerwca 2001 — „Universitas” (85 numerów), kwartalnik Szwajcarskiego Oddziału Towarzystwa Przyjaciół Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie. Szerzej problematyką tego periodyku naukowego zajęła się Żaneta Steffek, która zdołała ustalić nieznane dotąd fakty³.

Jan Kowalik, w swojej pięciotomowej *Bibliografii czasopism polskich wydanych poza granicami kraju od września 1939 roku* odnotował większość z wymienionych wyżej czasopism.

Należy zaznaczyć, że wspomniane periodyki naukowe, wydawane przez Polaków w Wielkiej Brytanii, nie były do tej pory przedmiotem szczególnego zainteresowania badaczy. Przy okazji omawiania innych aspektów funkcjonowania nauki polskiej na emigracji zasygnalizowano ich istnienie w publikacjach Stanisława Portalskiego⁴, Joanny Krystyny Pyłat⁵, Tadeusza Radzika⁶. Autorkami prasoznawczych opracowań periodyków naukowych są wspomniane już: Jolanta Chwastyk-Kowalczyk i Żaneta Steffek.

Od 2012 roku podjęto na PUNO intensywne prace nad wznowieniem edycji rocznika „Zeszytów Naukowych PUNO” Seria trzecia. Funkcję redaktora naczelnego rocznika powierzono prof. zw. dr hab. Jolancie Chwastyk-Kowalczyk, która jednocześnie jest kierownikiem Zakładu Medioznawstwa PUNO.

Radę naukową tworzą: prof. dr hab. Eugeniusz S. Kruszewski (Instytut Skandynawski, Kopenhaga), prof. dr Stefan Stańczyk (PUNO Londyn), prof. dr hab. Halina Taborska (PUNO Londyn), prof. dr Alicja Moskalowa (PUNO Londyn; zmarła w czerwcu 2020 r.⁷). Sekretarzem redakcji pierwszych dwóch numerów była dr Joanna Pyłat, a następnie od numeru 3 do dziś funkcję tę powierzono dr Żanecie Steffek.

³ Ż. Steffek, „Universitas” — zurycki kwartalnik Towarzystwa Przyjaciół PUNO w latach 1980–2001, Pruszcz Gdański 2018.

⁴ S. Portalski, *Zarys historii Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii. Przyczynek do historii emigracji*, Londyn 1995; tenże, *Zarys historii Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie*, Londyn 2009.

⁵ J.K. Pyłat, *PUNO Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, Pułtusk – Londyn 2010.

⁶ T. Radzik, *Z dziejów społeczności polskiej w Wielkiej Brytanii po drugiej wojnie światowej (1945–1990)*, Lublin 1991.

⁷ E. Lewandowska-Tarasiuk, *Nauczyciel mistrz ambasadorem polskości*, „Tydzień Polski” [Londyn] 2020, 26 czerwca, s. 16–17.

W czerwcu 2013 r. ukazał się w Londynie 1 numer trzeciej serii wznowionych „Zeszytów Naukowych PUNO”. Został poprzedzony *Przedmową* prof. Haliny Taborskiej, w której czytamy:

Pierwszy z „Zeszytów Naukowych” Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie ukazał się w Londynie blisko pół wieku temu, w roku 1964, a głównym inicjatorem niewielkich rozmiarów publikacji seryjnych był znany historyk i archeolog, prof. Tadeusz Sulimirski, ówczesny dziekan Wydziału Humanistycznego, w latach późniejszych prorektor i rektor PUNO. Tytuł tego pierwszego woluminu brzmiał: *Funkcja składni w ukształtowaniu rytmicznym utworu na materiale “Ballady o chorym księżycu” Beaty Obertyńskiej*, a jego autorką była Krystyna Ganther. Sygnalizował, że badania humanistyczne dotyczące języka i literatury polskiej będą jednym z wątków wiodących „Zeszytów”⁸.

Należy przypomnieć, że pomiędzy rokiem 1964 a 2004 ukazały się 23 „Zeszyty Naukowe” PUNO, przypisane trzem wydziałom: Nauk Humanistycznych, Prawa i Nauk Społecznych (od 2002 roku Nauk Społecznych) oraz Nauk Technicznych. Ostatni poświęcony był Polakom w Wielkiej Brytanii wobec przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zawierał teksty dziewięciu autorów i stanowił zapis konferencji uczelnianej poświęconej tejże tematyce. Stał się niejako świadectwem odmiany losów i motywacji polskich emigrantów i migrantów, sytuacji polskiej emigracji w Wielkiej Brytanii oraz nowych potrzeb polskiego piśmiennictwa naukowego poza granicami kraju.

Dawne „Zeszyty Naukowe”, podobnie jak ich macierzysta uczelnia, służyć miały wolnej polskiej nauce, stanowić dowód, że rozwija się ona nieprzerwanie, bez ideologicznych nakazów i politycznych nacisków, poza granicami kraju. Jak zaznaczyła ówczesna rektor, inicjatorka wznowionej edycji — prof. Halina Taborska: „Nowe «Zeszyty» mają budować pomosty pomiędzy akademickim środowiskiem krajowym, naukowcami polskimi działającymi poza Polską oraz badaczami kraju osiedlenia. Pragną wspierać młodsze i najmłodsze pokolenia badaczy, w tym także doktorantów PUNO”⁹. Poczesne miejsce zajmują w nich badania dotyczące emigracji i migracji, przede wszystkim — ale nie tylko — polskiej. Są otwarte na problemy wielokulturowości i akulturacji.

Zeszyty wznowione po dziewięciu latach przerwy, pod nieco zmienioną nazwą: „Zeszyty Naukowe PUNO” Seria trzecia (a zatem z dodanym skrótem nazwy uczelni), mają inny format — są rocznikiem uniwersyteckim, niezwiązanym bezpośrednio z pracą wydziałów czy instytutów, a ich prezentację znajdzie czytelnik we wprowadzeniu do każdego tomu przez redaktor naczelną — *Od Redakcji*.

Wydawcą pisma jest PUNO PRESS (238–246 King Street, London W6 RF) i tak jak ta uczelnia — nie ma stałego źródła finansowania. Zainteresowani edycją tego

⁸ H. Taborska, *Przedmowa*, „Zeszyty Naukowe PUNO” 2013, Seria trzecia, nr 1, s. 9.

⁹ <https://puno.edu.pl/puno-press/zeszyty-naukowe/> [dostęp: 14.10.2020].

tytułu zdobywają środki z różnych źródeł: The De Brzezie Lanckoroński Foundation, M.B. Grabowski Found, Polonia Aid Foundation Trust, The Hanna & Zdzisław Broncel Charitable Trust, Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Ambasady Polskiej w Londynie.

Teksty z czasopisma wprowadzane są systematycznie do POL-indexu przez dr hab. Izabelę Krasieńską, prof. UJK. W 2018 roku Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego na Uniwersytecie Warszawskim zawarło z redaktor naczelną 5-letnią umowę na umieszczenie artykułów z „Zeszytów Naukowych PUNO” na platformie polskich czasopism naukowych CEJSH (nauki humanistyczne i społeczne). Nr 8 wprowadził dr Przemysław Cizek. Do CEJSH-u materiały za rok 2013 i 2014 w ten nowy obieg naukowy społecznie wprowadził dr Piotr Sławiński z Archiwum Państwowego w Kielcach, Oddział w Sandomierzu, a od 2015 roku czyni to P. Cizek.

Dla zmniejszenia kosztów, redakcja techniczna i druk powierzane są od pierwszego numeru Wydawnictwu Jasnemu z Pruszcza Gdańskiego. Jego właściciel dr Andrzej Chłudziński jest językoznawcą i zapewnia rzetelne opracowanie każdego tomu. Przykładowo koszt wydania ostatniego numeru ósmego z 2020 roku o objętości 480 stron, z wieloma zdjęciami, w tym kolorowymi, w nakładzie 100 egz., wyniósł 9700 zł.

Wszystkie pozostałe prace redakcyjne są wykonywane społecznie, także redakcja językowa tekstów czy streszczeń w wersji angielskiej (prof. dr hab. Halina Taborska i dr Magdalena Zegarlińska). Projekt okładki wykonali: artysta Bogdan Władysław Kowalczyk i Cyryl Kowalczyk. Pismo ma ustaloną listę recenzentów z Polski i z zagranicy, a w razie konieczności na bieżąco z redakcją współpracują specjaliści z różnych dziedzin wiedzy, w tym prof. dr hab. Oskar Stanisław Czarnik, prof. Maria Beisert, prof. dr hab. Witold Jan Chmielewski, dr hab. Ewa Danowska i inni.

Pismo ukazuje się w formacie B5. Nakład jest zmienny — od 100 do 300 egzemplarzy. Preferowaną formą jest wersja drukowana. Cena waha się w zależności od objętości poszczególnych numerów od 30 do 52 złotych. Objętość nie jest stała i wynosi od 200 do 480 stron, zależnie od pozyskanych środków finansowych. Spis treści zawsze ma wersję polsko- i anglojęzyczną. Pismo jest dostępne w Internecie pod adresem: <https://puno.edu.pl/puno-press/zeszyty-naukowe/>.

Każdy numer „Zeszytów Naukowych PUNO” Seria trzecia jest odzwierciedleniem ważnych wydarzeń z życia uczelni lub związany jest z różnymi rocznicami i ma zasadniczą myśl przewodnią. Żeby ukazać ich odrębność, postanowiono omówić je numerami, a nie według kategorii dziedzin wiedzy, co nastąpi w podsumowaniu w tabeli 1. Zróżnicowana zawartość każdego numeru jest zgrupowana w stałych działach: *Artykuły i rozprawy (Articles & Essays)*, *Materiały i miscellanea (Materials and Miscellanea)*, *Referaty i wystąpienia (Papers and Presentations)*, *Komunikaty (Notice)*. Każdy numer wieńczy *Recenzje (Reviews)* — w liczbie od 3 do 8, gdzie zamieszczane są krytyczne omówienia publikacji naukowych, literackich, dziennikarskich oraz popularnonaukowych, dotyczących zagadnień emigracyjnych, życia

polskiej emigracji w nowych krajach osiedlenia, wydanych w kraju i na obczyźnie oraz *Sprawozdania (Reports)* z konferencji zorganizowanych przez PUNO lub z będących w trakcie czy wykonanych grantów.

Numer 1 „Zeszytów Naukowych PUNO” ukazał się w 2013 roku, w objętości 200 stron. Jest kontynuacją wcześniejszych przedsięwzięć PUNO. Według zamierzeń, nowa edycja pisma ma prezentować badania naukowe i prace kadry akademickiej, doktorantów i absolwentów PUNO oraz osób współpracujących z tą placówką. Z założenia zatem obejmie szeroką paletę różnych dyscyplin naukowych. Poszczególne artykuły tego tomu zrecenzowali wnikliwie i w krótkim czasie, nie pobierając honorariów, profesorowie: Maria Beisert i Oskar Stanisław Czarnik.

Wolumin nie jest jednorodny. Zawiera teksty z zakresu filozofii, demografii, psychologii, socjologii, bibliologii, prasoznawstwa oraz pedagogiki. Otwierają go filozoficzne rozważania ks. prof. UAM dr. hab. Dominika Kubickiego na temat Polonii i polskich emigracji od czasów zaborów, będące wyzwaniem badawczym nad wychodźstwem i stanem cywilizacji Zachodu¹⁰.

Pięć z przedstawionych tu prac prezentowanych było, we wcześniejszych wersjach, na dwóch konferencjach międzynarodowych, organizowanych przez Zakład Psychologii Stosowanej PUNO. Pierwszą z nich, zatytułowaną „Młoda polska emigracja — przedmiot badań psychologicznych i socjologicznych”, otwierało wystąpienie prof. dr hab. Krystyny Iglickiej, która przedstawiła wyniki swego badania ilościowego na zbiorowości 200 migrantów (zarobkowych), którzy powrócili do kraju po 2004 roku, prowadzonego w pięciu miastach: Warszawie, Poznaniu, Gdańsku, Rzeszowie i Katowicach, uwikłanych w pętlę pułapki emigracji¹¹. Katarzyna Szczepaniak omówiła *Doświadczenia akulturacyjne Polaków mieszkających we Włoszech, w Wielkiej Brytanii oraz Stanach Zjednoczonych*¹². Magdalena Łuźniak-Piecha analizowała *Koszty psychologiczne pracy oraz Model Rozpędu jako strategię niwelowania kosztów*, odwołując się do teorii zjawiska przepływu w rozwoju zawodowym (*work-releted flow*)¹³.

Konferencja druga, pod nazwą „Mosty akulturacyjne — młodzi polscy naukowcy na uczelniach w Wielkiej Brytanii”, miała za cel zgromadzenie młodych naukowców pochodzenia polskiego pracujących w Anglii i prezentowanie ich — tematycznie bardzo zróżnicowanego — dorobku badawczego. W roczniku opublikowano dwie

¹⁰ D. Kubicki, *Polonia i polskie emigracje od doby zaborów — wyzwaniem badawczym nad wychodźstwem i stanem cywilizacji Zachodu*, „Zeszyty Naukowe PUNO” [dalej: ZN PUNO] 2013, nr 1, s. 15–32.

¹¹ K. Iglicka, *Powroty Polaków po 2004 roku: w pętli pułapki migracji*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 33–49.

¹² K. Szczepaniak, *Doświadczenia akulturacyjne Polaków mieszkających we Włoszech, w Wielkiej Brytanii oraz Stanach Zjednoczonych*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 67–84.

¹³ M. Łuźniak-Piecha, *Koszty psychologiczne pracy oraz Model Rozpędu jako strategię niwelowania kosztów*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 85–102.

prace asystentów PUNO referowane na tej konferencji. Zainteresowania badawcze Grażyny Czubińskiej dotyczą porównań kulturowych i seksualności człowieka. W artykule zatytułowanym *Seksturystyka jako tło motywów wchodzenia w relacje emocjonalne i związki intymne Polek z mężczyznami z innych obszarów kulturowych*, autorka podjęła próbę dotarcia do istoty zjawiska i wyjaśnienia motywów, jakimi kierują się polskie kobiety wchodzące w takie związki¹⁴. Teresa Folga-Naidoo przedstawiła referat pod tytułem *Sto pięćdziesiąt lat społeczności indyjskiej w Afryce Południowej*, w którym zajęła się kwestią indyjskich robotników w Afryce Południowej od XVII wieku do czasów nam współczesnych¹⁵.

Doktoranci i asystenci PUNO włączeni w prace Zakładu Badań nad Emigracją Polską w Wielkiej Brytanii prezentowani są w roczniku trzema artykułami: Magdalena Górka zainteresowała się postacią i dorobkiem naukowym filologa, profesor dr PUNO Janiny Heydzianki-Pilatowej¹⁶. Regina Wasiak-Taylor przybliżyła czytelnikom fascynujące zjawisko, jakim jest dorobek twórczy, wydawniczy i drukarski Czesława i Krystyny Bednarczyków, z ich Oficyną Poetów i Malarzy oraz kwartalnikiem artystyczno-literackim „Oficyna Poetów”¹⁷. Żaneta Steffek przedstawiła formy opieki nad dziećmi w wieku od szóstego tygodnia życia do pięciu lat w Anglii, opisała instytucje nadzorujące funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz pomoc merytoryczną lokalnych władz oświatowych¹⁸. Część badawczą tomu kończy prasoznawcza analiza prof. UJK dr hab. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk pod tytułem *Tematyka lwowska w polskiej prasie uchodźczej w Stanach Zjednoczonych po II wojnie światowej*, oparta na nowojorskim „Nowym Dzienniku” — największej opiniotwórczej, niezależnej polskiej gazecie, wychodzącej w latach 1971–1999¹⁹.

Numer 2 „Zeszytów Naukowych PUNO” ukazał się w październiku 2014 roku w objętości 298 stron. Jest on szczególnie, bowiem wraz z 75-leciem tego najmniejszego Uniwersytetu na świecie celebrytuje dokonania ludzi z nim związanych. Zawiera artykuły profesorów, docentów, doktorów, którzy swoimi badaniami naukowymi przez wiele dziesięcioleci tworzyli jakość intelektualną tej placówki. Wolumin ten jest hołdem złożonym wszystkim ludziom, którzy przyczynili się do rozwoju nauki

¹⁴ G. Czubińska, *Seksturystyka jako tło motywów wchodzenia w relacje emocjonalne i związki intymne Polek z mężczyznami z innych obszarów kulturowych*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 51–65.

¹⁵ T. Folga-Naidoo, *Sto pięćdziesiąt lat społeczności indyjskiej w Afryce Południowej*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 103–113.

¹⁶ M. Górka, *Osobowość nauczyciela — człowieka na podstawie sylwetki prof. dr Janiny Heydzianki-Pilatowej*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 115–130.

¹⁷ R. Wasiak-Taylor, *Czesław i Krystyna Bednarczykowie — wydawcy, drukarze, poeci*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 131–147.

¹⁸ Ż. Steffek, *Edukacja przedszkolna w Anglii*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 149–156.

¹⁹ J. Chwastyk-Kowalczyk, *Tematyka lwowska w polskiej prasie uchodźczej w Stanach Zjednoczonych po II wojnie światowej*, ZN PUNO 2013, nr 1, s. 157–173.

polskiej na obczyźnie, zarówno tym żyjącym, jak i tym, którzy od nas odeszli. Podkreślić należy, że PUNO od samego początku tworzyli ludzie, którzy czynili wszystko, by godnie funkcjonować — pomimo kłopotów finansowych, bez dotacji rządu amerykańskiego, brytyjskiego, a także innych czy polskiego komunistycznego. Przetrwało dzięki ofiarności i dalekowzroczności Polaków na obczyźnie.

Zebrany w tym tomie materiał jest bardzo zróżnicowany: obok prac o ujęciu syntetycznym, monograficznym, występują teksty wąskospecjalistyczne, także przyczynkarskie. Układ treści daje przekrój specjalności uczonych, prowadzonych badań przez doktorów PUNO oraz aktualnych doktorantów, którymi opiekują się profesorowie z kraju, a także współpracowników PUNO. Został podzielony na następujące części: *Historia kultury polskiej, Dzieje polityczne Polski i wychodźstwa, Z kręgu historiozofii, językoznawstwa, historii sztuki, historii i teorii literatury, naukoznawstwa, Zagadnienia etniczne Europy, Perspektywy rozwoju gospodarczego*.

Pozyskano tekst od prof. inż. arch. Włodzimierza Bronic-Czerechowskiego²⁰, wykładowcy PUNO, prof. nadzw. Yarmouk University w Irbid (Jordania), który zaprezentował drugą wersję wstępnej koncepcji urbanistyczno-architektonicznej projektu siedziby Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w Gdyni — „Gateway to the Future”.

Niezwykle multidyscyplinarny politolog, historyk, ekonomista — prof. dr hab. Eugeniusz Stanisław Kruszewski, laureat wielu emigracyjnych nagród (SPK 1992, ZPPnO 2001), dyrektor naukowego Instytutu Polsko-Skandynawskiego nadesłał z Kopenhagi artykuł napisany przez nieżyjącego autora Leona Koczego, poświęcony stosunkowi nauki Tycho Brahe do nauki Kopernika oraz własny tekst na temat losów myśli Kopernika w Skandynawii²¹.

Prof. Nina Taylor-Terlecka, wykładowca PUNO, Uniwersytetu w Oxfordzie, propagatorka spuścizny męża dr. Tymona Terleckiego zaszczyliła tom migawkami sięgającymi 1939 r. we Francji, omawiającymi wojnę z cenzurą przy redagowaniu „Polski Walczącej”²².

Ówczesna rektor PUNO, wieloletni wykładowca Camberwell College of Art, Roehampton University, PUNO, prof. dr hab. Halina Taborska, filolog, filozof i historyk sztuki pochyliła się nad kwestią pomników zgładzonych Romów Europy w różnych krajach: Holandii, Czechach, Słowacji, Austrii i in.²³

²⁰ W. Bronic-Czerechowski, *Projekt siedziby Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w Gdyni. Wstępna koncepcja urbanistyczno-architektoniczna — wersja 2: „Gateway to the Future”*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 237–254.

²¹ L.B. Koczy, *Tycho Brahe a Mikołaj Kopernik*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 15–26; E.S. Kruszewski, *Obchody 500-lecia Mikołaja Kopernika w Danii*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 27–37.

²² N. Taylor-Terlecka, *Wojna z cenzurą. Migawki z redakcji „Polski Walczącej”*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 39–60.

²³ H. Taborska, *Pomniki zgładzonych Romów Europy*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 209–223.

Z kolei prof. inż. Stefan Stańczyk, z Instytutu Nauk Technicznych PUNO zaprezentował w języku angielskim informatykę jako dziedzinę nauki powstałą z połączenia elementów matematyki, nauk ścisłych i nauk humanistycznych²⁴.

Prof. dr Alicja Moskalowa, tegoroczna doktor honoris causa PUNO przybliżyła postać Mariana Czuchnowskiego — jako buntownika, poety rewolucyjnego w oparciu o wywiady i przeprowadzone z nim rozmowy, a także o badania historyczno-literackie²⁵.

Prof. dr Ewa Lewandowska-Tarasiuk — profesor krajowy PUNO — poruszyła kwestię nowego kształtu wychowania literackiego we współczesnej dobie, nowych aspektów obcowania z literaturą w procesie komunikowania, zwracając uwagę na akty lokucyjne, illokucyjne i perlokucyjne oraz inne²⁶.

Filozoficzne refleksje księdza profesora Dominika Kubickiego na temat szlachetności człowieczego spełnienia się w *jestestwie* wpisują się credo polskiej emigracji powojennej²⁷.

Do młodszego, powojennego pokolenia uczonych współpracujących z PUNO należy Anglik, prof. historii Michael Fleming, którego artykuł napisany w języku angielskim stanowi wkład w debatę nad rolą Jana Karskiego w relacjonowaniu zagłady Żydów zachodnim gremiom²⁸. Fleming kwestionuje twierdzenie polskiego ministra spraw zagranicznych Władysława Bartoszewskiego, wygłoszone w 2005 roku podczas obchodów 60. rocznicy wyzwolenia Auschwitz, że rządy Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych zostały poinformowane o tym, co działo się w Auschwitz-Birkenau w wyniku misji Jana Karskiego z roku 1942. Zdaniem autora, twierdzenie to nie uzyskuje poparcia w polskiej i brytyjskiej dokumentacji. Jest natomiast możliwe, że Karski ustnie poinformował zachodnich urzędników o masowym mordowaniu Żydów w Auschwitz-Birkenau. Artykuł Fleminga wskazuje na wagę szczegółowych, historycznych badań, które umożliwią pełniejsze zrozumienie tego, jak Polskie Państwo Podziemne i polski rząd reagowały na masowe zabijanie Żydów przez nazistów.

Drugi przedstawiciel tego pokolenia dr Mirosław Matyja, prof. PUNO ze Szwajcarii opisał mniejszości narodowe w ramach szwajcarskiego systemu politycznego²⁹,

²⁴ S. Stańczyk, *On Computer-Assisted Software Engineering — a Personal View*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 181–186.

²⁵ A. Moskalowa, *Marian Czuchnowski — buntownik, poeta rewolucyjny*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 129–150.

²⁶ E. Lewandowska-Tarasiuk, *Życie na miarę literatury, czyli o nowy kształt wychowania literackiego*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 151–160.

²⁷ D. Kubicki, *Szlachetność człowieczego spełnienia się w „jestestwie” — dar czy ofiara w dobie globalizowanych społeczeństw?*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 169–180.

²⁸ A. Fleming, *Jan Karski, Auschwitz and News of the Holocaust*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 85–100.

²⁹ M. Matyja, *Mniejszości narodowe w ramach szwajcarskiego systemu politycznego*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 187–207.

a dr Jan Zaleski z PUNO — funkcjonowanie pierwszej Wyższej Szkoły Technicznej na ziemiach polskich w latach 1826–1831³⁰.

Dr Tadeusz Marzantowicz — językoznawca ze Szwajcarii, ściśle związany ze Szwajcarskim Oddziałem Towarzystwa Przyjaciół PUNO oraz „Universitasem” — omówił źródła fenomenu językowego: fizyczne, fizjologiczne i psychologiczno-społeczne³¹. Po wątek różnorodności Romów oraz ich kultur w Polsce sięgnęła dr Joanna Talewicz-Kwiatkowska z UJ w Krakowie³². Agata Błaszczyk z University College London — School of Slavonic and East European Studies przeanalizowała w języku angielskim na podstawie brytyjskich archiwów proces kształtowania się polityki osiedleńczej rządu brytyjskiego w stosunku do polskich uchodźców politycznych w Wielkiej Brytanii (październik 1945 – maj 1946)³³.

Aż troje doktorantów PUNO z Londynu zaprezentowało część swoich prac nad dysertacjami: Żaneta Steffek udostępniła fragment wyników prasoznawczych badań kategoryzacyjnych nad „Universitasem”³⁴, Magdalena Górka przypomniała *Szkołę Młodszych Ochotniczek — szlaki emigracyjne Hanny Broncel*³⁵, a Wojciech Klas przedstawił Archiwum Mariana Jachimowicza³⁶.

Zeszyt nr 3 ukazał się w 2015 roku. Liczy 426 stron. W swej zasadniczej części jest monotematyczny, obejmuje bowiem problemy polskiej edukacji poza Polską na różnych kontynentach, o których dyskutowali uczestnicy konferencji przybyli z całego świata w latach 2012–2014.

Zawartość zgrupowana w dziale *Artykuły i rozprawy* podzielona została na trzy części. Poprzedzają je ogólne rozważania prof. Władysława T. Miodunki na temat losów oświaty polskiej w świecie w ostatnim ćwierćwieczu³⁷. Pierwsza z części zatytułowana *Szkolnictwo polskie w Wielkiej Brytanii i Republice Irlandii 1939–2011* obejmuje refleksje pięciu autorów, którzy skupili uwagę na kształceniu inżynierów w Zjednoczonym Królestwie³⁸, problemach bilingwizmu dzieci i młodzieży

³⁰ J. Zaleski, *Pierwsza Wyższa Szkoła Techniczna na ziemiach polskich 1826–1831*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 61–75.

³¹ T. Marzantowicz, *U źródeł fenomenu językowego*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 161–168.

³² J. Talewicz-Kwiatkowska, *Kultura czy kultury? Różnorodność Romów w Polsce*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 225–236.

³³ E. Błaszczyk, *Framing a Policy for the Resettlement of the Polish Political Refugees in Britain (October 1945– end of May 1946)*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 117–128.

³⁴ Ż. Steffek, *Co dalej z polskim węglem?*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 255–264.

³⁵ M. Górka, *Szkoła Młodszych Ochotniczek — szlaki emigracyjne Hanny Broncel*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 101–116.

³⁶ W. Klas, *Archiwum Mariana Jachimowicza*, ZN PUNO 2014, nr 2, s. 77–84.

³⁷ W.T. Miodunka, *Zaskakujące losy oświaty polskiej w świecie w ostatnim ćwierćwieczu*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 15–31.

³⁸ R. Chmielowiec, *Kształcenie polskich inżynierów w Wielkiej Brytanii w przeszłości i obecnie*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 33–48.

polskich rodzin żyjących poza Krajem³⁹, sytuacji polskich szkół sobotnich w Wielkiej Brytanii⁴⁰ oraz roli prasy emigracyjnej w dyskusji nad szkolnictwem polskim na obczyźnie w latach 1939–1945⁴¹.

Część druga pt. *Szkolnictwo polskie w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej* składa się z czterech tekstów, poruszających wybrane kwestie szkolnictwa polskiego w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej z perspektywy prasy emigracyjnej⁴², szkolnictwa Polaków w RFN pod egidą Zjednoczenia Polskich Uchodźców w latach 1951–1959⁴³, globalizacji nauczania języka polskiego i perspektywach edukacji polonistycznej na Ukrainie⁴⁴, a także uwarunkowań zewnętrznych realizacji funkcji etnicznej w szkołach mniejszości narodowych na Litwie na przykładzie szkół polskojęzycznych⁴⁵.

Część trzecia — *Szkolnictwo polskie w Ameryce Północnej, Ameryce Południowej i w Australii* jest najobszerniejsza ze zrozumiałych względów, dotyczy bowiem aż trzech kontynentów. Czytelnicy zostają w niej zapoznani z funkcjonowaniem Polskiego Instytutu Naukowego w Nowym Jorku jako organizatora polskiego życia naukowego na obczyźnie w latach 1942–1989⁴⁶, z wybranymi aspektami polskiego szkolnictwa wyższego w Ameryce Północnej na łamach polskich czasopism uchodźczych⁴⁷, krzewieniem polskiej kultury i języka jako powszechnym ruchu rewitalizacji i rozwoju najstarszej wspólnoty polskiej społeczności wyspy Cape Breton, w prowincji Nowa Szkocja w Kanadzie⁴⁸, polskim szkolnictwem w Santa Rosa

³⁹ R. Laskowski, *Bilingwizm drugiej generacji migrantów a problem kształtowania się ich poczucia narodowego*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 49–66.

⁴⁰ A. Podhorodecka, *Sytuacja polskich szkół sobotnich w Wielkiej Brytanii*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 67–81; G. Czetwertyńska, *Problemy współczesnych nauczycieli polonijnych w Wielkiej Brytanii w kontekście propozycji programowych MEN*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 83–94.

⁴¹ J. Chwastyk-Kowalczyk, *Rola prasy emigracyjnej w dyskusji nad szkolnictwem polskim na obczyźnie w latach 1940–1945*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 95–111.

⁴² J. Chwastyk-Kowalczyk, *Wybrane problemy szkolnictwa polskiego w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej z perspektywy prasy emigracyjnej*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 115–139.

⁴³ Ł. Wołak, *Szkolnictwo Polaków w RFN pod egidą Zjednoczenia Polskich Uchodźców w latach 1951–1959*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 141–170.

⁴⁴ J. Kowalewski, *Globalizacja nauczania języka polskiego a perspektywy edukacji polonistycznej na Ukrainie*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 171–182.

⁴⁵ M. Stefanowicz, *Uwarunkowania zewnętrzne realizacji funkcji etnicznej w szkołach mniejszości narodowych na Litwie do 2011 roku. Przypadek szkół polskojęzycznych*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 183–200.

⁴⁶ R. Stobiecki, *Polski Instytut Naukowy w Nowym Jorku jako organizator polskiego życia naukowego Polaków na obczyźnie (1942–1989)*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 203–217.

⁴⁷ J. Chwastyk-Kowalczyk, *Wybrane aspekty polskiego szkolnictwa wyższego w Ameryce Północnej na łamach polskich czasopism uchodźczych*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 219–235.

⁴⁸ T. Urbaniak, *Krzewienie polskiej kultury i języka jako powszechny ruch rewitalizacji i rozwoju*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 237–244.

w czasie II wojny światowej⁴⁹, polskim szkolnictwem w Argentynie i wychowaniem religijnym w szkołach polskich⁵⁰, jak również z polskim szkolnictwem w Australii i Nowej Zelandii⁵¹ oraz transmisją polskości w Australii⁵².

W *Materiałach* pomieszczone zostały artykuły profesorów PUNO: Eugeniusza Kruszewskiego z Kopenhagi, który udostępnił korespondencję Jana Karskiego z Instytutem Polsko-Skandynawskim⁵³ oraz architekta Włodzimierza Bronic-Czerechowskiego, który zaprezentował swój projekt nowego modelu osiedla aglomeracji miejskiej — ‘HABITAT 21’ (‘H21’)⁵⁴. Mamy także *Komunikat* Jolanty Tatary o oświacie polskiej poza granicami Rzeczypospolitej — stan i perspektywy nauczania przedmiotów ojczystych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej⁵⁵.

Numer 4 z 2016 roku ma 298 stron. Tom otwierają rozważania Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk dotyczące *Kulturowego zwrotu w teorii jako nowego podejścia do tekstów kultury*⁵⁶. Halina Taborska tekstem zatytułowanym *Sztuka w otwartej przestrzeni publicznej i upamiętnianie ofiar cywilnych drugiej wojny światowej, Coventry 1940–2015*⁵⁷ otwiera w periodyku wielowątkową problematykę II wojny światowej. Kontynuują ją Oskar Stanisław Czarnik, zgłębiający temat dorobku wydawniczego Instytutu Wschodniego „Reduta”⁵⁸, Jolanta Chwastyk-Kowalczyk — opisująca pobyt Polaków w Indiach w latach 1942–1948⁵⁹ i Michael Fleming — badający okoliczności, w jakich Witold Pilecki poszedł na ochotnika do Auschwitz⁶⁰.

Kwestie kultury wysokiej odnajdziemy w refleksjach Magdaleny Wandy Zegarlińskiej, odkrywającej świat alienacji i wykluczenia w filmach Davida Lyncha⁶¹,

⁴⁹ W.J. Chmielewski, *Praca oświatowo-wychowawcza w polskim osiedlu Santa Rosa (Meksyk) w latach 1943–1946*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 245–274.

⁵⁰ A.H. Wróbel, O. K. Bochniak, *Szkolnictwo polskie w Argentynie i wychowanie religijne w polskich szkołach*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 275–285.

⁵¹ M. Łacek, *Polskie szkolnictwo w Australii i Nowej Zelandii*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 287–321.

⁵² E. Lipińska, *O transmisji polskości w Australii*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 323–335.

⁵³ E. Kruszewski, *Jan Karski i jego korespondencja z Instytutem Polsko-Skandynawskim w Kopenhadze*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 339–359.

⁵⁴ W. Bronic-Czerechowski, *Habitat 21. The Self-Sustaining, Intelligent Citizenship Community. A new Model of Human Settlement/Agglomeration*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 361–371.

⁵⁵ J. Tatara, *Oświata polska poza granicami Rzeczypospolitej — stan i perspektywy nauczania przedmiotów ojczystych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej*, ZN PUNO 2015, nr 3, s. 375–379.

⁵⁶ E. Lewandowska-Tarasiuk, *Kulturowy zwrot teorii jako nowe podejście do tekstów kultury*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 13–23.

⁵⁷ H. Taborska, *Sztuka w otwartej przestrzeni publicznej i upamiętnianie ofiar cywilnych Drugiej Wojny Światowej, Coventry 1940–2015*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 25–38.

⁵⁸ O.S. Czarnik, *Instytut Wschodni „Reduta”. Zarys dorobku wydawniczego do 1952 roku*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 53–72.

⁵⁹ J. Chwastyk-Kowalczyk, *Polski exodus — Polacy w Indiach w latach 1942–1948*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 39–54.

⁶⁰ M. Fleming, *Witold Pilecki: Volunteer for Auschwitz*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 173–182.

⁶¹ M. Zegarlińska, *Alienacja i wykluczenie w filmach Davida Lyncha*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 123–140.

a także Reginy Wasiak-Taylor, przypominającej postać pisarza Kazimierza Sowińskiego, inicjatora powstania „Pamiętnika Literackiego”, organu Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie w Londynie, ukazującego się od 1976 r.⁶²

Edyta Nowosielska zgłębia temat stanu języka polskiego w Wielkiej Brytanii w latach 2004–2016⁶³. Z kolei artykuł Mirosława Matyi analizuje genezę i ewolucję szwajcarskiego systemu demokracji bezpośredniej⁶⁴. W inny obszar badawczy wprowadza czytelnika Grażyna Czubińska, prezentując badania nad ryzykownymi zachowaniami seksualnymi polskich emigrantów w Wielkiej Brytanii⁶⁵. Zjawiska patologiczne występujące w miejscach pracy, takie jak mobbing, molestowanie seksualne i korupcja opisał Mirosław Szcześniak⁶⁶.

Pozostałe teksty w większości zostały zainspirowane V Międzynarodową Konferencją Kwietniową PUNO „Wizerunki Polski i Polaków w podręcznikach i mediach brytyjskich”, która miała miejsce 11 kwietnia 2015 r. w Sali Malinowej POSK w Londynie. Autorami materiałów anglojęzycznych są: Daniel M. Zamoyski⁶⁷, Anita J. Prażmowska⁶⁸, Martin Stepek⁶⁹, a tekstów polskich: doktoranci Wojciech Klas⁷⁰ i Agata Błaszczyk⁷¹. Mamy tu różne formy: osobiste wspomnienia rodzinne, syntetyczne badania ankietowe, rozważania dotyczące odpowiedzialności samych Polaków za stereotypy i opinie, jakie o nich i o Polsce krążą w Wielkiej Brytanii, a także omówienia uproszczonych lub nieprawdziwych informacji dotyczących historii Polski i jej granic, podawanych w podręcznikach brytyjskich. Odmienny w charakterze, celebracyjny obraz Polski w piśmiennictwie brytyjskim

⁶² R. Wasiak-Taylor, *Kazimierz Sowiński pisarz, inicjator pisma Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 183–198.

⁶³ E. Nowosielska, *Opis stanu języka polskiego w Wielkiej Brytanii od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej (2004–2016)*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 73–96.

⁶⁴ M. Matyja, *Instrumenty i doświadczenia szwajcarskiego systemu demokracji bezpośredniej*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 97–122.

⁶⁵ G. Czubińska, *Ryzykowne zachowania seksualne polskich emigrantów w Wielkiej Brytanii*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 141–158.

⁶⁶ M. Szcześniak, *Mobbing, molestowanie seksualne i korupcja jako niebezpieczne zjawiska patologiczne*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 159–172.

⁶⁷ D.M. Zamoyski, *British Adults' Misconceptions in 2015 about Polish Governments "Collaboration" with Nazi Germany during Second World War*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 197–204.

⁶⁸ A.J. Prażmowska, *The Poles' Responsibility for the Changing Image of Poles and Poland in Great Britain*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 205–212.

⁶⁹ M. Stepek, *For there is Hope: Poetry, Story-Telling and Biography to Raise Awareness of the Polish-Scottish Heritage*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 213–206.

⁷⁰ W. Klas, *Problem polskich granic w brytyjskich publikacjach*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 217–227.

⁷¹ A. Błaszczyk, *Wizerunek Polski i Polaków w podręcznikach akademickich na przykładzie Leslie Holmes, Post-Communism. An Introduction i Robin Okey, Eastern Europe 1740–1985. Feudalism to Communism*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 229–240.

w okresie pontyfikatu Jana Pawła II przedstawia książkę dr Władysława Wyszowadzki⁷².

Była doktorantka z PUNO — Żaneta Steffek przedstawia swój *Autoreferat rozprawy doktorskiej: „Universitas” — szwajcarski kwartalnik Towarzystwa Przyjaciół PUNO w latach 1980–2001*, obronionej 21 kwietnia 2016 r. na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu⁷³.

Zeszyt nr 5 ukazał się w 2017 roku. Ma 400 stron. Część pierwsza *Artykuły i rozprawy* pozwala dostrzec wielką różnorodność zainteresowań i wątków badawczych autorów skupionych wokół PUNO. Tom otwiera wspomnienie prof. Eugeniusza Kruszewskiego o początkach jego współpracy z PUNO w latach 70. XX w. oraz z późniejszym doktorem honoris causa tej uczelni prof. Andrzejem Żakim⁷⁴. Żaneta Steffek skreśliła sylwetkę znanego historyka, politologa, działacza narodowego na emigracji, delegata Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie w Danii, od kilku dekad związanego z Polskim Uniwersytetem na Obczyźnie i Polskim Towarzystwem Naukowym w Londynie oraz z Instytutem Polsko-Skandynawskim w Kopenhadze — profesora Eugeniusza Kruszewskiego⁷⁵. Doktor inż. Marian Zastawny w syntetycznym ujęciu odkrywa przed czytelnikiem kwestie Przemysłu 4.0, gdzie inżynieria podlega postępującej digitalizacji, obejmującej praktycznie wszystkie jej aspekty od procesu projektowania poprzez wytwarzanie aż po eksploatację produktów⁷⁶.

Profesor Halina Taborska opisała losy Romów Europy na ziemiach polskich w latach 1941–1945 oraz poświęcone im monumenty⁷⁷. Tematykę holokaustu kontynuuje prof. Michael Fleming⁷⁸. Wojciech Klas skreślił sylwetkę dziennikarza, literata, radiowca — Zdzisława Broncla⁷⁹. Wielokulturowe oblicze Londynu analizuje dr Teresa Folga-Naidoo⁸⁰. Mirosław Szcześniak zaproponował teoretyczne rozważania na temat znaczenia coachingu w zarządzaniu zasobami ludzkimi

⁷² W. Wyszowadzki, *Obraz Polski w piśmiennictwie brytyjskim w okresie pontyfikatu Jana Pawła II (1978–2005)*, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 241–248.

⁷³ Ż. Steffek, „*Universitas*” — szwajcarski kwartalnik Towarzystwa Przyjaciół PUNO w latach 1980–2001, ZN PUNO 2016, nr 4, s. 249–258.

⁷⁴ E.S. Kruszewski, *Andrzej Żaki i Alma Mater emigracji niepodległościowej*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 15–26.

⁷⁵ Ż. Steffek, *Profesor Eugeniusz Stanisław Kruszewski — jego droga naukowa i związki z PUNO*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 27–38.

⁷⁶ M. Zastawny, *Computer Aided Engineering — Towards a Digital Twin Technology*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 39–48.

⁷⁷ H. Taborska, *Romowie Europy na ziemiach polskich 1941–1945 i monumenty im poświęcone*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 49–72.

⁷⁸ M. Fleming, *Disseminating News of the Holocaust: Polish Jewish Representatives and Journalists*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 73–92.

⁷⁹ W. Klas, *Zdzisław Broncel (1909–1998) — dziennikarz, literat, radiowiec*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 133–161.

⁸⁰ T. Folga-Naidoo, *Londyn wielu twarzy. Rozbudowa wielokulturowej piramidy miasta*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 93–106.

w organizacji, która chce odnieść sukces, działając na trudnym i konkurencyjnym rynku w XXI w.⁸¹ Urszula Walczak przedstawiła część swoich badań nad edukacją seksualną dzieci w wieku wczesnoszkolnym⁸². Historię działającego od 76 lat Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie przypomniła Joanna Rachwał.

Inspiracją do tekstów zamieszczonych w *Referatach i wystąpieniach* była VI Międzynarodowa Konferencja Kwietniowa PUNO pod hasłem „Wkład polskich artystów i pisarzy w kulturę brytyjską po 1945 roku”, która odbyła się 9 kwietnia 2017 r. w Sali Malinowej Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego w Londynie. Zamieszczono je zgodnie z podziałami na poszczególne sesje. Pierwsza była poświęcona pisarzom, poetom, dziennikarzom i artystom nieżyjącym. Stąd odnajdziemy tutaj omówienie prof. Alicji Moskalowej wkładu Jerzego Pietrkiewicza (Peterkiewicza) w literaturę angielską⁸³, prof. Haliny Taborskiej — witraży maryjnych Aleksandra P. Kleckiego w Kościele Our Lady Immaculate & St. Philip Neri⁸⁴, dr Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk — twórczości Bolesława Taborskiego, jako tłumacza i interpretatora⁸⁵, prof. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk — czasopism emigracyjnych jako źródła do badań nad środowiskiem polskich artystów plastyków na obczyźnie⁸⁶.

Sesja druga eksponowała żyjących twórców starszego i średniego pokolenia. Prezentujemy dwa spojrzenia: Ewa L. Sobczyk przedstawiła twórczość plastyczną Wojciecha Antoniego Sobczyńskiego⁸⁷, a Andrzej Maria Borkowski mówił o twórczości własnej⁸⁸.

Twórcy najmłodszego pokolenia byli bohaterami sesji trzeciej. Najciekawsze było odkrywanie przez historyka sztuki Sylwię Krasoń twórczości artystki sztuk wizualnych Goshki Macugi oraz artystki i designerki Alicji Patanowskiej⁸⁹. Anna Błasiak przybliża jednego z ciekawszych polskich pisarzy młodej generacji mieszkających na terenie Wielkiej Brytanii — Jana Krasnowolskiego⁹⁰.

⁸¹ M. Szcześniak, *Znaczenie coachingu w nowoczesnym zarządzaniu zasobami ludzkimi*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 107–120.

⁸² U. Walczak, *Edukacja seksualna jako forma wychowania wspierająca rozwój psychoseksualny dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 121–132.

⁸³ A. Moskalowa, *Jerzy Pietrkiewicz (Peterkiewicz) i jego wkład w literaturę angielską*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 161–170.

⁸⁴ H. Taborska, *Witraże maryjne Aleksandra P. Kleckiego w Kościele Our Lady Immaculate & St Philip Neri w Uckfield*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 171–182.

⁸⁵ E. Lewandowska-Tarasiuk, *Kulturowe pomosty Bolesława Taborskiego — tłumacza i interpretatora*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 183–190.

⁸⁶ J. Chwastyk-Kowalczyk, *Czasopisma emigracyjne jako źródło do badań nad środowiskiem artystów plastyków na obczyźnie*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 191–230.

⁸⁷ E.L. Sobczyk, *Wojciech Antoni Sobczyński — twórca w przestrzeni pokoleń*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 231–250.

⁸⁸ A.M. Borkowski, *20 000 znaków o mojej sztuce w Anglii*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 251–276.

⁸⁹ S. Krasoń, *Na tropie polskich artystów w Wielkiej Brytanii — na przykładzie twórczości Goshki Macugi i Alicji Patanowskiej*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 287–292.

⁹⁰ A. Błasiak, *Jan Krasnowolski: zderzenia, inspiracje*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 277–286.

Sekcja czwarta oddała głos twórcom, przedstawicielom galerii, teatrów, grup artystycznych i literackich. Funkcjonowanie polskiego reżysera w warunkach brytyjskich opisała Helena Kaut-Howson⁹¹, a działalność Galerii POSK — Joanna Ciechanowska⁹².

W *Materiałach i miscellaneach* znalazł się tekst prof. Witolda Chmielewskiego pt. *Zofia Orłowska nauczycielka i wychowawczyni na uchodźstwie*⁹³. Redakcja uważa, że „Zeszyty Naukowe PUNO” są najwłaściwszym miejscem do ocalenia od zapomnienia wyjątkowych postaci związanych z polskim wychodźstwem, a ta nauczycielka, wielka przyjaciółka dzieci i młodzieży, pracująca w Indiach, w polskim osiedlu Balachidi — Jamnagar, osiedlu Santa Rosa i w Tlalpan w Meksyku, następnie u boku ks. Józefa Jarzębowskiego w Internacie św. Stanisława Kostki w Lower Bullingham pod Hereford oraz w Kolegium Miłosierdzia Bożego w Fawley Court — do takich należy.

Numer 6 z 2018 roku ma objętość 326 stron. Niniejszy tom różni się od poprzednich tym, że jest podzielony na część naukową i wspomnieniową. Powodem jest potrzeba i konieczność ukazania pełnej, wieloaspektowej działalności PUNO. Nie tylko bowiem wigor intelektualny współpracowników uczelni stanowi o jej wartości. Mają ją także inicjowane przez nią spotkania, eventy, a co za tym idzie — wspomnienia polskich artystów związane z ich twórczością na obczyźnie, którzy kreują klimat kulturalny polskiej obecności na Wyspach Brytyjskich. Wielkim zainteresowaniem cieszyła się VII Konferencja Kwietniowa PUNO 8 kwietnia 2017 roku pod hasłem „Muzyka i muzycy polscy w Wielkiej Brytanii po 1945 roku” w Sali Malinowej Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego w Londynie. Spotkanie to pokazało niekwestionowaną jakość, jaką mają do zaoferowania nasi rodacy uprawiający muzykę na wielu płaszczyznach i w różnych gatunkach.

Zebrane w tym tomie materiały, zgodnie z przyjętymi założeniami redakcyjnymi, zostały podzielone na dwie główne części: *Artykuły i rozprawy* oraz *Szkice i eseje — muzyka*. Stałym zwyczajem uzupełniają go *Recenzje i Sprawozdania*.

W części pierwszej ulokowano teksty, które ukazują, jak w różnorodności objawia się wielokierunkowość pól i wątków badawczych autorów związanych z PUNO. Otwiera ją analiza mieszkającego i znającego realia kraju Helwetów Mirosława Matyja pt. *Specyfika wielokulturowej Szwajcarii*⁹⁴. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk z kolei skupiła się na *Propagowaniu osiągnięć polskich kompozytorów i wykonawców na*

⁹¹ H. Kaut-Howson, *Reżyser polski w teatrze angielskim i polskim*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 293–306.

⁹² J. Ciechanowska, *Działalność Galerii Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 307–314.

⁹³ W. Chmielewski, *Zofia Orłowska (1905–1995) — nauczycielka i wychowawczyni na uchodźstwie*, ZN PUNO 2017, nr 5, s. 315–338.

⁹⁴ M. Matyja, *Specyfika wielokulturowej Szwajcarii*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 15–44.

lamach londyńskiego „Dziennika Polskiego i Dziennika Żołnierza” w latach 1944–1989, gdzie wykazała, jak niebagatelną kroniką dokonań Polaków jest ten polski dziennik wydawany w Londynie (do 2015 r.)⁹⁵. Książd Władysław Wyszowadzki opisał trudne *Relacje Państwo–Kościół w latach 1950–1956* czyli w okresie, gdy represyjna polityka komunistycznego rządu w Polsce dążyła do ograniczenia autonomii Kościoła⁹⁶. Halina Taborska z okazji 75. rocznicy samobójczej śmierci w Londynie przedstawiciela Bundu w Radzie Narodowej RP w Londynie — Szmula Mordechaja Zygielbojma, ps. „Artur” — na znak protestu przeciw bierności świata w obliczu zagłady Żydów w getcie warszawskim przypomniała tę tragiczną postać⁹⁷. Z kolei Teresa Folga-Naidoo podzieliła się refleksją na temat: *Emigracja polska oraz brytyjska opinia publiczna wobec wydarzeń w Polsce początku lat 80. XX wieku*⁹⁸. Wojciech Klas opisał *Materiały archiwalne dotyczące PUNO w archiwum Zdzisława Jagodzińskiego w zasobie Biblioteki Polskiej w Londynie*⁹⁹. Urszula Walczak zaproponowała wyniki badań dotyczące *Stresu akulturacyjnego polskich kobiet w związkach wielokulturowych mieszkających w Wielkiej Brytanii*¹⁰⁰. Mirosław Szcześniak podjął wątek *Przedsiębiorca i jego zachowania na wolnym rynku* w oparciu o literaturę naukową polsko- i anglojęzyczną¹⁰¹. Magdalena Zegarlińska pochyliła się nad aspektami miłości w twórczości Georga Byrona¹⁰².

Część druga zatytułowana *Szkice i eseje — muzyka* powstała w oparciu o zapotrzebowanie artykułowane przez słuchaczy i uczestników podczas wspomnianej VII Konferencji Kwietniowej PUNO — „Muzyka i muzycy polscy w Wielkiej Brytanii po 1945 roku”. Żona kompozytora Andrzeja Panufnika podzieliła się swoją pamięcią o tym wielkim muzyku¹⁰³. Szymon Kawalla zaprezentował *Sir Andrzeja Panufnika — Doctor Honoris Causa Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londy-*

⁹⁵ J. Chwastyk-Kowalczyk, *Propagowanie osiągnięć polskich kompozytorów i wykonawców na lamach londyńskiego „Dziennika Polskiego i Dziennika Żołnierza” w latach 1944–1989*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 45–74.

⁹⁶ W. Wyszowadzki opisał trudne *Relacje Państwo–Kościół w latach 1950–1956*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 46–75.

⁹⁷ H. Taborska, „Milczeć nie mogę i żyć nie mogę” — warszawski pomnik Szmula Zygielbojma na Trakcie Pamięci Męczeństwa i Walki Żydów 1940–1943, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 76–88.

⁹⁸ T. Folga-Naidoo, *Emigracja polska oraz brytyjska opinia publiczna wobec wydarzeń w Polsce początku lat 80. XX wieku*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 103–128.

⁹⁹ W. Klas, *Materiały archiwalne dotyczące PUNO w archiwum Zdzisława Jagodzińskiego w zasobie Biblioteki Polskiej w Londynie*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 129–142.

¹⁰⁰ U. Walczak, *Stres akulturacyjny polskich kobiet w związkach wielokulturowych mieszkających w Wielkiej Brytanii*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 143–160.

¹⁰¹ M. Szcześniak, *Przedsiębiorca i jego zachowania na wolnym rynku*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 161–174.

¹⁰² M. Zegarlińska, *Various Aspects of Love in Manfred. Cain and Heaven and Earth by Gordon Byron*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 175–192.

¹⁰³ C. Panufnik, *Sir Andrzej Panufnik — an Untypical Emigration*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 193–206.

nie i Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie — życie i twórczość¹⁰⁴. Skrzypek, kompozytor, pedagog Krzysztof Ćwiżewicz opisał *Zjawisko „muzyki polskiej” w Wielkiej Brytanii po 1945 roku*¹⁰⁵. Ewa Lewandowska-Tarasiuk przedstawiła *Wirtuozerię fortepianu Anny Marii Stańczyk na Wyspach*, zwracając uwagę na transgresyjne przekraczanie granic w sztuce przez artystkę¹⁰⁶.

Sylwia Praśniewska z kolei zaprezentowała *Polaka na muzycznym Olimpie — artystyczną drogę Krzysztofa Śmietany*¹⁰⁷. Leszek Kulaszewicz dokonał podsumowania swoich *10 lat w Wielkiej Brytanii jako student, saksofonista i nauczyciel*¹⁰⁸. Tomasz Furmanek odnotował funkcjonowanie *Polskich muzyków młodego pokolenia na angielskiej scenie jazzowej*¹⁰⁹.

Zeszyt nr 7 ukazał się w 2019 roku. Ma 350 stron. Jest on szczególnie, bowiem związany jest z obchodami 80-lecie powstania PUNO, jedyne niepodległościowe uniwersytetu działającego poza Polską. Był to również okres świętowania 100. rocznicy uzyskania przez Polskę niepodległości, co przez Uczelnię w ciągu roku zostało uczczone 18 wykładami na Kursie Kultury Polskiej i Uniwersytecie Trzeciego Wieku oraz międzynarodowymi konferencjami naukowymi.

Różnorodność pomieszczonego w tomie materiału jest świadectwem budowania nauki polskiej w rozmaitych kontekstach i dyscyplinach. Odnajdujemy tu dwugłos o pomnikach smoleńskich, powstałych w Warszawie: prof. Haliny Taborskiej¹¹⁰ oraz artysty sztuk wizualnych i kulturoznawcy prof. Jana S. Wojciechowskiego¹¹¹. Przypadająca jesienią 2019 r. 16. rocznica śmierci dziennikarki i pisarki Stefanii Kossowskiej dla prof. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk była dobrą okazją do przypomnienia jej działalności na polu polskiej kultury na emigracji¹¹². Marcin B. Jurczyk i Aleksandra Jędrzysek-Geisler pochyliłi się nad *Orzecznictwem kary śmierci jako elemencie po-*

¹⁰⁴ S. Kawalla, *Sir Andrzej Panufnik — Doctor Honoris Causa Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie i Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie — życie i twórczość*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 207–212.

¹⁰⁵ K. Ćwiżewicz, *Zjawisko „muzyki polskiej” w Wielkiej Brytanii po 1945 roku*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 213–226.

¹⁰⁶ E. Lewandowska-Tarasiuk, *Wirtuozeria fortepianu Anny Marii Stańczyk na Wyspach*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 241–246.

¹⁰⁷ S. Praśniewska, *Polak na muzycznym Olimpie — artystyczna droga Krzysztofa Śmietany*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 247–254.

¹⁰⁸ L. Kulaszewicz, *10 lat w Wielkiej Brytanii jako student, saksofonista i nauczyciel*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 255–262.

¹⁰⁹ T. Furmanek, *Polscy muzycy młodego pokolenia na angielskiej scenie jazzowej*, ZN PUNO 2018, nr 6, s. 263–278.

¹¹⁰ H. Taborska, *Pomniki smoleńskie w Warszawie — lokalizacje, dzieła, kontrowersje*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 15–44.

¹¹¹ J.S. Wojciechowski, *Konkursy na projekty pomników i ich realizacje. Casus pomników smoleńskich w Warszawie*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 45–50.

¹¹² J. Chwastyk-Kowalczyk, *Stefania Kossowska — dziennikarka polskiej przestrzeni publicznej na emigracji w Londynie*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 51–63.

*lityki karnej w wybranych państwach świata na przełomie XIX i XX wieku*¹¹³. Wojciech Klas napisał szkic biograficzny o rektorze PUNO w latach 50. XX w., ekonomście, profesorze Tadeuszu Brzeskim¹¹⁴. *Geopoetykę regionu walijskiego na przykładzie współczesnych realizacji folkloru* przedstawiła dr Justyna Gorzkowicz¹¹⁵.

Na kolejną część składają się dwa wykłady niepodległościowe: dr Teresy Folga-Naidoo, która przeanalizowała międzynarodową aktywność społeczną polskiej emigracji w Wielkiej Brytanii¹¹⁶ i Damiana Lawera, ukazującego *Olimpijczyków w służbie niepodległości*¹¹⁷ oraz dziewięć wystąpień konferencyjnych, dzięki którym Czytelnicy mogą zapoznać się z sylwetkami Polaków-uczonych, którzy prowadzili badania w różnych dyscyplinach naukowych na obczyźnie. Są to opracowania: Grażyny Czubińskiej, która dokonała prezentacji PUNO, instytucji będącej gospodarzem konferencji¹¹⁸, Andrzeja Fórmaniaka¹¹⁹, Paula Lasoka¹²⁰, Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk¹²¹, Mirosława Matyi¹²², Karola Sikory¹²³, Żanety Steffek¹²⁴, Niny Taylor-Terleckiej¹²⁵ i Jana Znajdka¹²⁶.

Ostatni do tej pory numer 8, pomimo pandemii koronawirusa COVID-19, ukazał się w grudniu 2020 roku w objętości 480 stron. Zawartość numeru jest odzwierciedleniem zainteresowań i pól badawczych autorów poszczególnych tekstów, a także dalszym ciągiem obchodów 80-lecia powstania PUNO.

11 października 2019 roku podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego 2019/2020, połączonej z obchodami 80. rocznicy powołania do życia Polskiego

¹¹³ M.B. Jurczyk, A. Jędrzysek-Geisler, *Orzecznictwo kary śmierci jako element polityki karnej w wybranych państwach świata na przełomie XIX i XX wieku*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 65–87.

¹¹⁴ W. Klas, *Profesor Tadeusz Brzeski (1884–1958). Szkic biograficzny*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 89–122.

¹¹⁵ J. Gorzkowicz, *Geopoetyka regionu walijskiego na przykładzie współczesnych realizacji folkloru*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 123–134.

¹¹⁶ T. Folga-Naidoo, *Międzynarodowa aktywność społeczna polskiej emigracji w Wielkiej Brytanii w drugiej połowie XX wieku*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 135–156.

¹¹⁷ D. Lawer, *Olimpijczycy w służbie niepodległości*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 159–170.

¹¹⁸ G. Czubińska, *PUNO — niepodległa uczelnia polska poza Polską*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 171–188.

¹¹⁹ A. Fórmaniak, *Profesor Olgierd Cecil Zienkiewicz — sylwetka wybitnego inżyniera*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 215–223.

¹²⁰ P. Lasok, *Three Coins in a Fountain*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 259–268.

¹²¹ E. Lewandowska-Tarasiuk, *Mieczysław Paszkiewicz na scenie życia i sztuki*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 189–196.

¹²² M. Matyja, *Leszek Kołakowski o demokracji i nie tylko*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 245–252.

¹²³ K. Sikora, *The Future of Cancer Therapy*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 269–276.

¹²⁴ Ż. Steffek, *Adam Stefan Zamoyski — krzewiciel polskiej tradycji i wartości patriotycznych*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 207–214.

¹²⁵ N. Taylor-Terlecka, *Tymona Terleckiego profil polityczny*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 225–244.

¹²⁶ J. Znajdek, *Józef Rorblat — polski współtwórca bomby atomowej i laureat Pokojowej Nagrody Nobla*, ZN PUNO 2019, nr 7, s. 197–206.

Uniwersytetu Zagranicą (obecnie: Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie) 1939–2019, doktorat honoris causa otrzymała była rektor tej uczelni w latach 2011–2017 — prof. dr hab. Halina Taborska. Laudację przygotowała i wygłosiła prof. Ewa Lewandowska-Tarasiuk, kierująca Zakładem Współczesnej Kultury Literackiej i Artystycznej PUNO. Zainteresowanych odsyłam na stronę <https://puno.edu.pl/doktorat-honoris-causa-puno-2019/>.

Tom rozpoczyna artykuł Grażyny Czubińskiej dokumentujący początki powstania Uniwersytetu Polskiego Zagranicą w Paryżu, z centralną siedzibą w Bibliotece Polskiej na Wyspie św. Ludwika, który był protoplastą Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie¹²⁷. Opisała kontakty polskich uczonych na obczyźnie ze światem akademickim w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych Ameryki i wszystkie formy aktywności uczonych, których celem było podtrzymanie polskiej kultury narodowej w tym trudnym czasie wojennym. Zamieściła w nim bardzo dużo zdjęć, dokumentów źródłowych i archiwalnych. Rozważania Wojciecha Klasa ukazują ciągłość nauki polskiej i determinację w utworzeniu pod koniec lat 70. XX wieku Studium Historii, Ekonomii i Kultury Polskiej w Chicago pod egidą Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie¹²⁸.

Jolanta Chwastyk-Kowalczyk i Barbara Radziłowska w oparciu o prywatny zbiór dokumentów z archiwum córki bohatera, odtworzyły los polskiego inteligenta na przykładzie dziejów żołnierza Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie — Ignacego Zielińskiego¹²⁹.

Katarzyna Bzowska-Budd pokusiła się o próbę odpowiedzi na pytanie dlaczego Brytyjczycy opowiedzieli się za opuszczeniem Unii Europejskiej, na podstawie badań prowadzonych przez różne angielskie ośrodki naukowe¹³⁰.

Prawdziwym rarytasem są *Miejsca do myślenia — Bienalle Architektury w Wenecji, odtworzone chaty filozofów i dioramy Marka Rileya* autorstwa Haliny Taborskiej¹³¹. Autorka wróciła do genezy tej wystawy, bowiem Biennale Architektury w Wenecji obchodziło w roku 2020 swoje 40-lecie. Opisała wyróżnione prace Brytyjczyków, a także inne niezwykle realizacje przestrzenne prezentujące domy wybitnych filozofów — Ludwiga Wittgensteina (1889–1951), Martina Heideggera (1889–1976) i Theodora W. Adorno (1903–1969).

¹²⁷ G. Czubińska, *To tu był początek... Paryż 1939 roku*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 15–92.

¹²⁸ W. Klasa, *Studium Historii i Kultury Polskiej w Chicago w latach 1978–1979. Oddział PUNO w Chicago de facto, ale nie de iure*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 93–116.

¹²⁹ J. Chwastyk-Kowalczyk, B. Radziłowska, *Los polskiego inteligenta na przykładzie dziejów Ignacego Zielińskiego — żołnierza Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, ekonomisty, pedagoga, lektora i tłumacza języka angielskiego*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 117–146.

¹³⁰ K. Bzowska-Budd, *Dlaczego brexit? Naukowcy szukają odpowiedzi*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 147–174.

¹³¹ H. Taborska, *Miejsca do myślenia — Bienalle Architektury w Wenecji, odtworzone chaty filozofów i dioramy Marka Rileya*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 175–192.

Część związaną z różnymi perspektywami literackimi reprezentują cztery teksty. Należą do nich: „*Vade-mecum*”: *krytyczny projekt refleksji społecznej* (Cyprian Norwid – Stefan Żeromski) Elizy Kąckiej¹³², *Literatura Kornela Filipowicza jako maszyna do myślenia* Justyny Gorzkowicz¹³³, *Muzyczne światy w poezji Kazimierza Wierzyńskiego* Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk¹³⁴ oraz „*Open House London*” w kontekście literaturoznawstwa architektonicznego Aleksandry Wójtowicz (część I), Justyny Gorzkowicz (część II)¹³⁵.

Innym obszarem badawczym obecnym w kolejnych artykułach są refleksje związane z różnymi obszarami kulturowymi, w tym z mniejszościami narodowymi. Teresa Folga-Naidoo opisała *Hinduską kulturę duchową Durbanu*¹³⁶, Joanna Talewicz-Kwiatkowska — *Antycyganizm i programy pomocowe adresowane do Romów w Polsce*¹³⁷, a Joanna Rachwał — *Mniejszości narodowe w niepodległej Polsce w latach 1918–1939*¹³⁸. Eugeniusz S. Kruszewski opisał *Listy Jana Karskiego do Anieli Mieczysławskiej*¹³⁹.

Te humanistyczno-społeczne rozważania uzupełniają artykuły Jarosława Soleckiego, który podjął temat *Krótkiej historii przystanków komunikacji miejskiej w Wielkiej Brytanii na przykładzie dokumentacji fotograficznej*¹⁴⁰, Mirosława Szcześniaka, którego interesuje *Proces decyzyjny konsumenta na rynku*¹⁴¹ oraz tekst w języku angielskim Magdaleny Zegarlińskiej analizującej seksualność zbrodni w twórczości Davida Lyncha na podstawie dwóch filmów reżysera — *The sexuality of crime in David Lynch's "Lost Highway" (1997) and "Blue Velvet" (1986)*.

Reasumując. W latach 2013–2020 ukazały się łącznie 134 artykuły naukowe z różnych dziedzin wiedzy oraz 37 recenzji publikacji zwartych. Udział liczbowy i procentowy artykułów w poszczególnych kategoriach w „Zeszytach Naukowych PUNO” w latach 2013–2020 prezentuje tabela 1.

¹³² E. Kącka, „*Vade-mecum*”: *krytyczny projekt refleksji społecznej* (Cyprian Norwid – Stefan Żeromski), ZN PUNO 2020, nr 8, s. 211–222.

¹³³ J. Gorzkowicz, *Literatura Kornela Filipowicza jako maszyna do myślenia*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 223–238.

¹³⁴ E. Lewandowska-Tarasiuk, *Muzyczne światy w poezji Kazimierza Wierzyńskiego*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 239–250.

¹³⁵ A. Wójtowicz, J. Gorzkowicz, „*Open House London*” w kontekście literaturoznawstwa architektonicznego, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 193–210.

¹³⁶ T. Folga-Naidoo, *Hinduska kultura duchowa Durbanu*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 311–324.

¹³⁷ J. Talewicz-Kwiatkowska, *Antycyganizm i programy pomocowe adresowane do Romów w Polsce*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 325–348.

¹³⁸ J. Rachwał, *Mniejszości narodowe w niepodległej Polsce w latach 1918–1939*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 349–362.

¹³⁹ E.S. Kruszewski, *Listy Jana Karskiego do Anieli Mieczysławskiej*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 251–294.

¹⁴⁰ J. Solecki, *Krótką historia przystanków komunikacji miejskiej w Wielkiej Brytanii na przykładzie dokumentacji fotograficznej*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 363–378.

¹⁴¹ M. Szcześniak, *Proces decyzyjny konsumenta na rynku*, ZN PUNO 2020, nr 8, s. 379–390.

Tabela 1

Udział liczbowy i procentowy artykułów w wyszczególnionych kategoriach w „Zeszytach Naukowych PUNO” w latach 2013–2020

L.p.	Kategoria	Liczba artykułów	Udział procentowy
1	Historia, w tym historia nauki, biografistyka	30	22,39%
2	Szkolnictwo wyższe i oświata	16	11,94%
3	Historia i teoria literatury	14	10,45%
4	Sztuka (plastyka, muzyka, teatr, film)	13	9,70%
5	Media	11	8,21%
6	Architektura, urbanistyka	10	7,46%
7	Politologia	8	5,97%
8	Psychologia (w tym seksuologia)	7	5,22%
9	Wielokulturowość	4	2,98%
10	Bibliologia	3	2,24%
11	Zarządzanie	3	2,24%
12	Informatyka	2	1,5%
13	Językoznawstwo	2	1,5%
14	Pedagogika	2	1,5%
15	Filozofia	1	0,74%
16	Medycyna	1	0,74%
17	Prawo	1	0,74%
	RAZEM:	134	100,00%

Źródło: badania własne roczników „Zeszytów Naukowych PUNO” w latach 2013–2020.

Z zestawienia wynika, że zdecydowana większość — 80,6 procent wszystkich artykułów zamieszczonych w omawianym periodyku porusza zagadnienia najszerzej pojętych nauk społecznych i humanistycznych. Pozostałe 19,4 procent obejmuje inne dziedziny wiedzy, takie jak: architektura i urbanistyka, informatyka, medycyna czy sztuka. Omówienie recenzji pomieszczonych w piśmie wymaga odrębnego opracowania.

Los czasopisma jest niepewny, tak samo jak przetrwanie PUNO.

Bibliografia¹⁴²

- Chwastyk-Kowalczyk J., „*Technika i Nauka*” — elitarne czasopismo Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii, Kielce 2015.
- Kowalik J., *Bibliografia czasopism polskich wydanych poza granicami kraju od września 1939 roku*, t. 1–5, Lublin 1976–1988.
- Portalski S., *Zarys historii Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii. Przyczynek do historii emigracji*, Londyn 1995.
- Portalski S., *Zarys historii Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie*, Londyn 2009.
- Pyłat J.K., *PUNO Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, Pułtusk – Londyn 2010.
- Radzik T., *Z dziejów społeczności polskiej w Wielkiej Brytanii po drugiej wojnie światowej (1945–1990)*, Lublin 1991.
- Steffek Ż., „*Universitas*” — zurycki kwartalnik Towarzystwa Przyjaciół PUNO w latach 1980–2001, Pruszcz Gdański 2018.

¹⁴² Autorka wyszczególniła tylko druki zwarte, ponieważ wykaz autorów i ich artykułów naukowych odnajdzie czytelnik w opisie treści poszczególnych numerów „Zeszytów Naukowych PUNO”. Ze względu na ich liczbę uznano, że nie ma sensu tego powtarzać.